

news letter

Útěk od skutečnosti*

Václav Klaus

Václav Klaus:
Útěk od skutečnosti

Stanislav Příbyl:
Adventní zamyšlení

Tomáš Břicháček:
Kdo je v EU
pánem smluv?

Marek Loužek:
Globální oteplování
– fakta a mýty

Lukáš Petřík:
Recenze –
J. O'Sullivan:
Prezident, papež
a premiérka

Pane prezidente, německá spolková kancléřka Angela Merkelová se během svých státních návštěv po celém světě zasazuje za ochranu klimatu. Všude je vyslyšena, jen u Vás ne. Proč?

Neférová a neracionální debata o globálním oteplování mne zlobí. Toto téma se více a více stává základním ideologickým konfliktem naší současnosti.

Paní Merkelová se upsala nějaké ideologii?

Ona těmto idejím pravděpodobně věří, což mne překvapuje. Se svým vzděláním v přírodních vědách je nepochybně schopna diskuse o potvrzování nebo nepotvrzování sporných hypotéz. Ale ukazuje se, že v této diskusi až záměrně o vědu nejde. Environmentalistické hnutí představuje novou ideologii. Trochu mne udivuje, že ji zastává právě paní Merkelová, která přece žila za socialismu. Ona zná nepochybně všechna nebezpečí, která jsou s těmito, proti lidské svobodě orientovanými ideologiemi, spojena.

Považujete kancléřku za idealistickou reformátorku?

Nemám sebemenší ambice analyzovat paní Merkelovou. Utopisté chtějí zdokonalovat svět. Pro politiky jsou takové utopie leckdy výbornou věcí, protože se prostřednictvím

nich mohou zabývat vzdálenou budoucností a nemusí se starat o běžné záležitosti. Takové politiky označuji za „eskapisty“, kteří chtějí utéct od skutečnosti. Téma klimatických změn se pro tento útěk hodí vynikajícím způsobem, protože v tomto případě se dá plánovat na padesát nebo dokonce sto let dopředu, aniž by voliči mohli důsledky těchto plánů zkontrolovat.

Útěk před čím?

Politikové utíkají od prázdnoty, od své vlastní absence idejí. Často nemají žádný obsah, kterým by mohli naplnit současnost.

Platí to i pro amerického prezidenta George W. Bushe, který – jak se zdá – se mezitím také dokázal „nadhchnout“ pro téma změny klimatu?

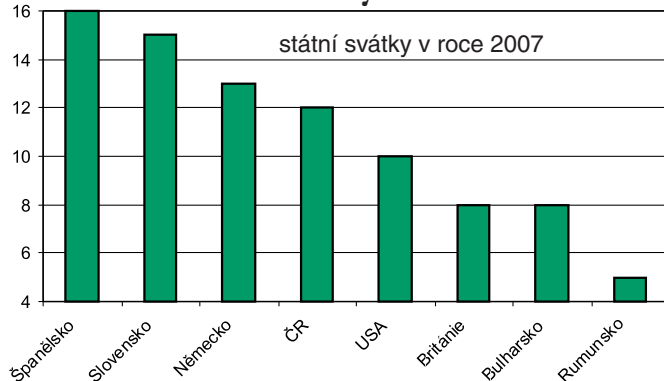
S prezidentem Bushem jsem o těchto věcech mluvil již několikrát. Při našem posledním setkání v New Yorku při příležitosti Valného shromáždění OSN se mne s úsměvem zeptal: „Kde je moje kniha, už se na ni těším“. Jako Američan vidí všechny tyto věci trochu pragmatičtěji. Američany nikdy nezajímaly utopie.

Environmentalisty, jak je nazýváte, popisujete ve své knize „Modrá, nikoli zelená planeta“ jen vágně. Kdo jsou oni zlověstní spiklenci, které považujete za tak nebezpečné?

Sama debata o klimatu vyžaduje sociologickou analýzu. Zúčastňují se jí politikové, kteří ochranu klimatu staví do centra své agendy z důvodů, které jsem uvedl výše. Patří do ní žurnalisté, kteří celý ten zmatek využívají jako odrazový můstek pro vytváření katastrofických titulků. A pak tam patří klimatologové, v jejichž zájmu je maximalizace zisku (či jejich příjmů) a proto se věnují tématům,

PROSINCOVÝ GRAF CEPU

Státní svátky ve světě

Pramen: The Economist + Reda a.s., 2007

cep

CENTRUM
PRO EKONOMIKU A POLITIKU

Politických vězňů 10
110 00 Praha 1
Tel./fax: 222 192 406
e-mail: cep@cepin.cz
www.cepin.cz

CEP – Newsletter
Centra pro ekonomiku a politiku
Registrace MK ČR E 11024

* Česká verze interview pro německý týdeník Wirtschaftswoche, 10. listopadu 2007.

teré slibují co nejvíce grantových peněz.

Mezi těmi, které napadáte, jsou seriózní a vážení vědci. Jsou to všechno jen oportunističtí prostáči?

Podívejme se na zprávu Mezivládního panelu OSN. Co je v něm napsáno, rozhoduje prezidium tohoto panelu. Tam nesedí žádní autentičtí vědci. Lidé jako předseda IPCC Rajendra Pachauri snad někdy byli vědecky aktivní, ale teď jsou to spíše úředníci. Poslední odborný článek uveřejnili před mnoha lety. Dnes dělají politiku. I mezi vědci je mnoho takových, kteří nic nového nepřinášejí, pouze následují hlavní proud vědy.

Vědci se mohou přece profilovat právě skrze svůj nesouhlas. Jestliže existuje opodstatněná kritika, proč není vyslyšena?

Kdo dnes odmítá onen údajný konsensus klimatologů, nedostane se do zprávy OSN. Denně dostávám z celého světa dopisy vědců, kteří protestují proti tomuto konsensu, ale nikdo je neposlouchá a není ochoten jejich texty uveřejňovat. Prostě netrefují se do trendu.

Tímto přepisujete klimatické vědě, že cenzuruje sebe sama.

To, co se děje, mi připadá známé. Po Pražském jaru v roce 1968, když naši zemi okupovala vojska Varšavské smlouvy, jsem byl vyhozen z Československé akademie věd jako nepřítel marxismu. Celá 70. léta jsem nesměl uveřejnit jediný článek s ekonomickým tématem.

Jste vzděláním ekonom, nikoliv klimatický vědec. Můžete tuto vědeckou debatu vůbec posuzovat?

Jako „nezaměstnaný“ ekonom jsem si tehdy našel práci ve Státní bance Československé, v oddělení, kde byli první velké počítače. Pracoval jsem na statistických a ekonomických modelech a poněkud proti své vůli jsem se zabýval věcmi, které jsou pro klimatologii velmi důležité. Klimatologie není světem fyziky nebo chemie, kde je možné tisíckrát opakovat

„kontrolovaný experiment“. V ní jde o data a hypotézy, které je třeba buď akceptovat, nebo odmítnout. Člověk tam pracuje s časovými řadami za pomoci statistické analýzy (stejně jako v ekonomii).

Nedůvěřujete proto metodám klimatických vědců?

Dlouhá léta jsem pracoval s podobnými modely. Zkoušel jsem stovky nebo tisíce podobných rovnic. Dobře jsem pochopil, že sebemenší změna jednoho parametru (nebo přidání jiného) může radikálně změnit celkový výsledek sebevětšího modelu. Proto jsem vůči této metodice z principu velmi kritický.

Popíráte zcela změnu klimatu?

Určitě nikoli. To, že se mění klima, ví přece každé malé dítě. Proto člověk nemusí být laureátem Nobelovy ceny, k tomu člověk nepotřebuje profesuru na Postupimském institutu pro výzkum důsledku klimatických změn (pro českého čtenáře dodávám, že o práce tohoto institutu se opírá německá kancléřka – pozn. VK.). A stejně tak je samozřejmé, že v tom člověk hraje určitou roli. Ale rozhodující je otázka, jak velký je vliv člověka na tyto procesy. Ve vědě se v tomto ohledu vede spor o veličinách v rozsahu desetinných míst. Je to třetí, čtvrté, nebo páté místo za desetinnou čárkou? To jsou seriózní otázky, které musíme odpovědět. A v nich žádný konsensus není.

Říkáte, že environmentalisté jako bývalý americký viceprezident Al Gore ohrožují svými zákazy svobodu. S pojmem svoboda se argumentuje snadno. Kdo by nebyl pro svobodu? Co pod ní vlastně rozumíte?

To se nedá odpovědět v několika větách. Jde mi o svobodu politickou, ale i ekonomickou a „vědní“, snad by bylo lepší říci, ve vědě. Důležité je pro mne to, že před svobodou nesmí být nic předřazeno. Právě komunismus byl jednou variantou ideologií, které dávaly před svobodu něco „posvátného“. Environmentalisté uvažují stejnou logikou: nejprve klima, pak svo-

boda, pak prosperita. To je falešné řazení priorit. Pro mne je svoboda důležitým slovem. My Češi máme své vlastní zkušenosti s nesvobodou. Proto – možná až přecitlivěle – reagujeme na každé ohrožení svobody. Lidé v západní Evropě to často nemohou pochopit.

Evropská unie si – se souhlasem české vlády – stanovila ambiciózní cíle. S Vašimi názory zůstáváte zcela osamocen.

Osamocen nezůstávám, ale přesto dnešní situaci v Evropě a Americe považuji za smutnou, ne-li tragickou. Na klimatické konferenci OSN v New Yorku jsem byl jediný, kdo kritizoval dnešní politiku ohledně klimatu. Zdvorný potlesk zazněl, ale žádný frenetický potlesk to nebyl. Teprve potom, při recepcích a večerích, za mnou chodili různí šéfové států a vlád a gratulovali mi. Říkali: „To bylo nutné, někdo to musel říci.“ Ukazuje se však, že to, vyjádřit se tímto směrem, potřebuje jistou politickou odvalu.

Kdo Vám konkrétně děkuje?

Jména oznamovat nemám právo. To by vůči těmto lidem nebylo spravedlivé.

Ve své knize argumentujete, že ekonomika a technický pokrok jsou schopny vyřešit všechny problémy vzniklé změnou klimatu. Co Vás ve Vašem postoji tak upevňuje? Jak to, že jste si tak jistý?

Opravit bych Vás, neargumentuji ekonomikou, ale trhem. Tento rozdíl je zásadní. Věřím trhu. Celý svůj život jsem se zabýval ekonomikou, i v éře komunismu. Plán nebo trh, regulace nebo spontánní vývoj – to je od Adama Smitha věčnou debatou. A proč jsem o svých postojích tak přesvědčen? Je to můj život. Stokrát jsem viděl, jak se vlády mylí. Trh jistě není dokonalý, ale jeho chyby jsou ve srovnání s chybami státu velmi malé. Žil jsem v plánovaném hospodářství. Pro mne jsou dnešní padesátileté plány Angely Merkelové stejně špatné, jako tehdejší pětiletky.

Co si myslíte o obchodu s emisemi? Když dostane

oxid uhličitý nějakou cenu, mohou přece tržní síly volně působit.

Nesouhlasím. To je součást hry klimatologů a environmentalistů. To mohou podporovat jen špatní ekonomové. To je dirigismus a nikoli volný trh. Tato metoda pouze vypadá jako přátelská vůči trhu. V podstatě je však obchodování s emisemi jen jednou z variant „hry na trh“, kterou jako klasický liberál odmítám.

Existují podnikatelé, kteří na ochraně životního prostředí vydělávají. Německo získalo mezičasem vůdčí postavení na trhu s technologiemi souvisejícími s ochranou životního prostředí. Životní prostředí a podnikatelský duch jdou k sobě přece skvěle.

Že podnikatelé mohou na úspore energie vydělávat je zcela jasné. Konec konců my všichni musíme být energeticky úsporní. Něco jiného je dělat s alternativními technologiemi byznys. Byznys se sluneční a větrnou energií je možný jen proto, že vlády dávají obrovské subvence. Podnikatelé pak hrají podle not těchto politických výhod a nikoli podle pravidel volného trhu.

Nikdo nepochybuje, že v silniční dopravě potřebujeme značky s různými zákazy. Bez minimálního množství pravidel hrozí společenstvem chaos. Nepotřebujeme také několik varovných značek pro ochranu životního prostředí?

To záleží na tom, jestli mluvíme o životním prostředí nebo o klimatu. Nemám samozřejmě nic proti zákazům vyhazovat odpadky do nejbližšího rybníku, ale zákony na ochranu životního prostředí – především ty, které přicházejí z EU – jdou příliš daleko. U životního prostředí (v malém) negativní důsledky našeho chování vidíme. Je-li rybník znečištěn, je znečištěn. O změnách klimatu to tak jasné není. Není jasné, jaké bude mít důsledek jeho „ochrana“ a jak velký vůbec je na klima vliv člověka. To je rovnice s mnoha neznámými. Proto jsem proti restriktivním zákonům na ochranu klimatu a proti dalším formám dirigismu. ■

Adventní zamyšlení

Stanislav Příbyl
katolický duchovní

Slovo „advent“ pochází z latinského *adventus* – příchod. Když přišlo s rokem 1989 vystřídání totality za demokracii, mnozí lidé měli tehdy vysoce nastavená očekávání. O to hůře pak pocítovali svoje zklamání, i když snad nebylo a není tak zle, jak si sami namlouvají. V případě každoročně cyklicky se navracujícího adventu však *expectations-reality-gap* nefunguje. A proč?

Pravá láska se totiž uskutěčňuje nejen až při setkání milujících se osob, nýbrž ověřuje se právě v očekávání a touze, kdy láskyplně milované osoby jsou navzájem vzdálené. Přesně takový je i vztah doby adventního očekávání a jejího vánočního naplnění, které ovšem nikdy nezklame. Ti, kdo mají blíže k víře, očekávají narození Spasitele a rozsvěcují postupně po týdnech svíčky na adventním věnci. Kdo jsou třeba křesťanství vzdálenější, prožívají pak Vánoce spíše jako svátek své vlastní rodiny, ale nikoli svaté rodiny, tedy Panny Marie, svatého Josefa a Ježíška. Je však jasné, že každá rodina se o Vánocích po všem rozptylování během ro-

ku chce sejít v atmosféře klidu a pohody.

Advent lze jistě pojmut také jako období bezuzdné nákupní horečky a teprve Vánoce se pak mohou stát obdobím pohody: s rybou na stole i s Rybou v kostele na půlnoční mši. Zkusme ale znovuobjevit také samotný advent jako dobu zamyšlení. Třeba zrovna v oblasti hudebního umění. Zatímco rutinně prováděná Rybova vánoční mše se může snadno oposlouchat, v adventní době stojí naopak za to, poslechnout nebo dokonce zazpívat si třeba v kostele tradiční české adventní zpěvy, tzv. roráty. Když dnes máme možnost opět objevovat i tu část národního kulturního dědictví, kterou nám doba komunismu zamlčovala, na radě je také hrdost na tyto zpěvy, které se již od dob Karla IV. zpívaly v národním jazyce (přestože se mše tehdy sloužily latinsky) a které opravdu nemají nikde jinde ve světě obdoby. A nezpívaly je profesionální kostelní sbory, nýbrž prostí věřící.

Je pravda, že mnozí lidé, a to nejen ti, kteří mají bližší vztah ke křesťanské víře,

nýbrž také ti, kdo nejsou pouze povrchními konzumenty, velice trpí tím, že Vánoce začínají především v komerční oblasti dosti absurdně již před samotnou adventní dobou. Vánoční stromečky a výzdoby spolu s předčasně zpívanými koledami se již předem velmi banálně tváří, že to, co se má očekávat, je vlastně již skoro za námi. Stačí snad jen přikoupit něco z toho, co jsme předem zapomněli pod stromeček nechat položit a hlavně také přepočítat, kolik to stálo.

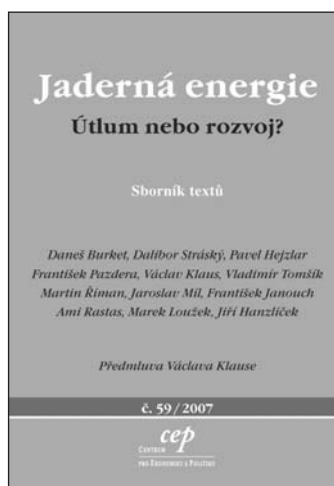
I zde však platí, že se nesmí vystřílet všechnen prach najednou a předčasně. Láska je velmi křehká květinka: zranitelná i krásná, zneužitelná i srdečná, bolestivá i radostná, bezbranná i mocná. Když se adventní a vánoční doba pojme z této perspektivy, ukáže se nám zcela jiný potenciál, než komerční rutina, která se v bezelstné bezduchosti nabízí lidovým masám, jež dříve stály fronty na oříšky do vánočního cukroví, dnes pak ve front kupují zboží, ze kterého jim málem vypadávaly oči z důlků, pokud se snad nějakým nedopatřením dostali do země na západ od nás.

Jak z toho ven? Stačí třeba rozsvítit již zmíněný adventní

věvec. Ten je opravdovým symbolem trpělivého očekávání. Všechny čtyři svíce se přece nerozsvěcí hned na počátku doby adventní. Týden co týden se rozsvěcí postupně jedna svíce navíc. Touha po naplňujícím setkání stále intenzivněji roste. Je cítit jakoby fosforeskující trpyt blížícího se tajemství, které se však má teprve zjevit, a bylo by rozmělněno až znásilněno, pokud by se předem vyčerpalo. Teprve po toužebném očekávání mají přijít koledy, jež nahradí dosud zpívané adventní písně, a dárky, které budou symbolem lásky a nikoli ukázkou movitosti darujícího. Jak praví biblický Kazatel: „Všechno má svůj čas“. Na lásku je třeba čekat a teprve potom s ní a v ní splynout.

Advent i Vánoce tak v sobě spojují nejen náboženské, nýbrž i kulturní a rodinné hodnoty. Dávají nám hlouběji pocítit, co znamená pravá a vytoužená láska. Pro toho, kdo takovému vnitřně bohaté zázemí pocítuje a prožívá, nejsou proklamované konzervativní postoje pouhým planým řečením a pózou, nýbrž naplno žitou skutečností. I ty nezbytné vánoční dárky bude snad nakupovat bez zbytečného shonu a stresu... ■

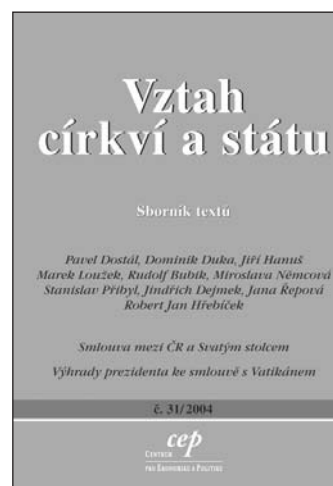
NABÍZÍME

Centrum pro ekonomiku a politiku nabízí sborník číslo 59/2007 „Jaderná energie – útlum, nebo rozvoj?“, do něhož přispěli **Daneš Burket, Dalibor Stráský, Pavel Hejzlar, František Pazdera, Václav Klaus, Vladimír Tomšík, Martin Říman, Jaroslav Míl, František Janouch, Amí Rastas, Marek Loužek, Jiří Hanzlíček** a **Marek Loužek** (editor sborníku). Knihu by měl prostudovat každý seriózně

se zajímající o energetiku. Předmluvu k publikaci napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 122 stran.

CEP nabízí sborník číslo 31/2004 „Vztah církví a státu“. Do sborníku přispěli: ministr **Pavel Dostál**, biskup **Dominik Duka**, dále **Jiří Hanuš, Marek Loužek, Rudolf Bubík, Miroslava Němcová, Stanislav Příbyl, Jindřich Dejmek, Jana Řepová** a **Robert Jan Hřebíček**. Do příloh je zařazena mimo jiné neratifikovaná smlouva mezi Českou republikou a Svatým stolicem a výhrady prezidenta ke smlouvě

s Vatikánem. Předmluvu ke sborníku napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena 50 Kč, 154 stran.

objednávky na www.cepin.cz, tel. 222 192 406, e-mail: cep@cepin.cz

Kdo je v EU „pánem smluv“?

Tomáš Břicháček

právník, redaktor EUportal.cz

Členské státy míní, evropské instituce mění. Praxe ukazuje, že pravomoci přenesené na ES/EU žijí vlastním životem a často nabývají rozměrů, původně neočekávaných a nechtěných. Komise, Evropský parlament a Evropský soudní dvůr dokáží ve vzájemné souhře dát jednotlivým ustanovením zakládacích smluv zcela odlišný význam, než který jim přičítaly státy při podpisu. Nezdrahají se přitom jít do konfrontace třeba s drtivou většinou členských států. Ukázkovým příkladem jsou současné hry o třetí pilíř EU pod taktovkou Komise.

Pilířová struktura

Pilířová struktura vznikla při založení EU Maastrichtskou smlouvou jako kompromisní řešení, když nebylo politicky průchodné začlenit nejcitlivější oblasti spojené se státní svrchovaností do stávajícího nadnárodního rámce Evropských společenství (ES). K ES, které se staly prvním pilířem EU, tak byly připojeny dva pilíře založené na volnější spolupráci: Společná zahraniční a bezpečnostní politika a Spolupráce v oblasti vnitra a justice. V těchto tzv. „mezivládních“ pilířích se mělo uplatňovat jednomyšlné hlasování a speciální právní nástroje. Výsadní postavení zde měly mít Rada popř. Evropská rada, zatímco ostatní instituce byly dány na vedlejší kolej.

Třetí pilíř, zahrnující v původní podobě spolupráci v oblasti vnitra a justice, byl eurocentralisty považován za provizorní řešení. Komisi a Evropskému parlamentu byla mezivládní forma kooperace a fakt, že jejich postavení zde bylo omezené, od počátku trnem v oku. Spolu s příznivě nakloněnými akademiky tak od počátku žehraly zejména na údajnou těžkopádnost, pomalost, nepružnost a neefektivitu jednomyslného hlasování, a tlačily na přesun do prvního pilíře neboli komunitarizaci.

Tyto tužby částečně naplnila Amsterodamská smlouva (1997), po které zůstává ve třetím pilíři již jen justiční a policejní spolupráce v trestních věcech. I tuto zbylou část měla komunitarizovat – se všemi riziky, která z toho plynou – euroústava a učiní tak Lisabonská smlouva, pokud vstoupí v platnost. Vedle prosazování změny smluv evropské instituce sledovaly

Komisi a Evropskému parlamentu byla mezivládní forma kooperace od počátku trnem v oku.

ještě jinou, z hlediska legitimity velice pochybnou linii, která by mohla docílit téhož bez změny smluv, tj. bez ohledu na výsledek jednání o euroústavě.

Od jisté doby začala Komise do svých návrhů komunitárních právních předpisů zahrnovat i ustanovení, mající dopad na oblast trestního práva. Pokaždé, když tak učinila, Rada oddělila trestněprávní část a odkázala ji na rozhodování a nástroje třetího pilíře. Od počátku nového milénia však Komise postupovala razantněji. Otevřeně už konstatovala, že trestní právo lze harmonizovat i v rámci jednotlivých politik ES, pokud je to nutné k zajištění účinnosti přijímaných norem.

Útok Komise

Do útoku přešla Komise tehdy, když Rada v rámci třetího pilíře připravovala rámcové rozhodnutí, které mělo harmonizovat trestní právo v oblasti ochrany životního prostředí. Tento akt měl uložit členským státům, aby kriminalizovaly některá jednání (např. vypouštění některých nebezpečných látek do přírody nebo protiprávní nakládání s odpady). Trestry měly být „účinné, přiměřené a odrazující“ a měly zahrnovat – alespoň v závažných případech – odnětí svobody.

Komise podporovaná Evropským parlamentem se vyslovila proti přijetí rámcového rozhodnutí a namítala, že jeho účel a obsah spadá do pravomoci ES v oblasti životního prostředí. Předložila pak vlastní návrh směrnice o trestněprávní ochraně životního prostředí. Rada návrh směrnice nepřijala, když většina států shledala, že ES zde nemá pravomoc, a vydala původně připravované rámcové rozhodnutí. Komise se s výsledkem nehodlala smířit a podala u Evropského soudního dvora žalobu na neplatnost daného aktu pro tvrzené porušení kompetence ES (viz případ C-176/03).

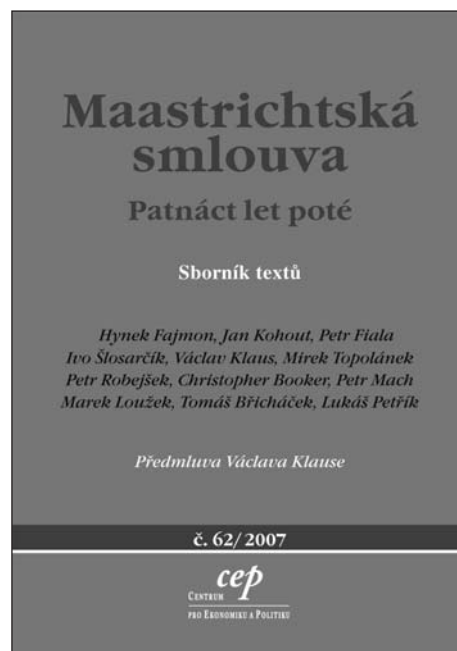
Ve své argumentaci před soudem Rada a většina členských států odmítala uznat pravomoc ES harmonizovat trestní právo. Konstatovala, že k tomu neexistuje žádná výslovně udělená kompeten-

ce, a s ohledem na velký význam trestního práva pro svrchovanost členských států není přípustné, aby tato kompetence mohla být udělena ES implicitně při stanovení

Členské státy míní, evropské instituce mění. Praxe ukazuje, že pravomoci přenesené na ES/EU žijí vlastním životem a často nabývají rozměrů, původně neočekávaných a nechtěných.

specifických věcných pravomocí, jako jsou ty v rámci politiky ochrany životního prostředí. Navíc Smlouva o EU přece věnuje specifickou hlavu soudní spolupráci v trestních věcech, která výslovně svěřuje pravomoc v oblasti trestního práva – zvláště co se týče vymezení znaků skutkových podstat trestných či-

NOVINKA

CEP nabízí sborník č. 62/2007 „Maastrichtská smlouva – patnáct let poté“, do něhož přispěli **Hynek Fajmon, Jan Kohout, Petr Fiala, Ivo Šlosarčík, Václav Klaus, Mirek Topolánek, Petr Robejšek, Christopher Booker, Petr Mach, Tomáš Břicháček, Lukáš Petřík** a **Marek Loužek** (editor sborníku). Předmluvu k publikaci napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 130 stran.

**objednávky na www.cepin.cz
tel. 222 192 406, e-mail: cep@cepin.cz**

nů a použitelných trestů – Unii v rámci třetího pilíře.

Přes tuto silnou argumentaci, která navíc ukazovala jasně, jak členské státy interpretují zakládací smlouvy, Evropský soudní dvůr rozhodl ve prospěch Komise a sporný předpis zrušil. Svou argumentaci opřel o článek 47 Smlouvy o EU, který konstatuje, že ustanoveními smlouvy není dotčeno žádné ustanovení Smlouvy ES. Z tohoto článku, který byl, jak napovídají pozdější vyjádření členských států, určen toliko pro jasné oddělení jednotlivých pilířů, Evropský soudní dvůr v podstatě vyvodil přednost prvního pilíře před ostatními.

Dále konstatoval, že ochrana životního prostředí coby zásadní, průřezový cíl ES má být realizována v zásadě v rámci komunitární politiky ochrany životního prostředí. Ačkoli dle Evropského soudního dvora trestní právo „v zásadě“ není v pravomoci ES, neznamená to, že by ES

nemohlo přijmout opatření vztahující se k trestnímu právu členských států a stanovit použití účinných, přiměřených a odrazujících trestních sankcí, pokud je to nutné pro boj proti vážným zásahům do životního prostředí. Dané trestní sankce tak podle soudu měly být přijaty v prvním pilíři v rámci politiky ochrany životního prostředí a rámcové rozhodnutí proto zasahuje do pravomocí ES.

Třetí pilíř na odstřel?

Komise a Evropský parlament si rozsudek vyložily jako potvrzení svého názoru o možnosti harmonizace trestního práva v rámci prvního pilíře. Komise tak nyní v rámci nejrůznějších politik ES chrlí legislativní návrhy obsahující harmonizaci skutkových podstat trestných činů i trestních sazeb – viz např. návrh směrnice o trestněprávní ochraně duševního vlastnictví nebo o ilegálním zaměstnávání imigrantů. Členské státy vykládají

rozsudek restriktivně. Jeho důsledky se jednak snaží omezit pro oblast životního prostředí, jednak rozhodně odmítají uznat pravomoc ES definovanou

Dochází k bezkrupulóznímu jednání institucí ES/EU, které rozšiřují vlastní pravomoci za cenu překrucování zakládacích smluv.

vat jednotlivé druhy a sazby trestných činů. K novým návrhům Komise se proto staví chladně.

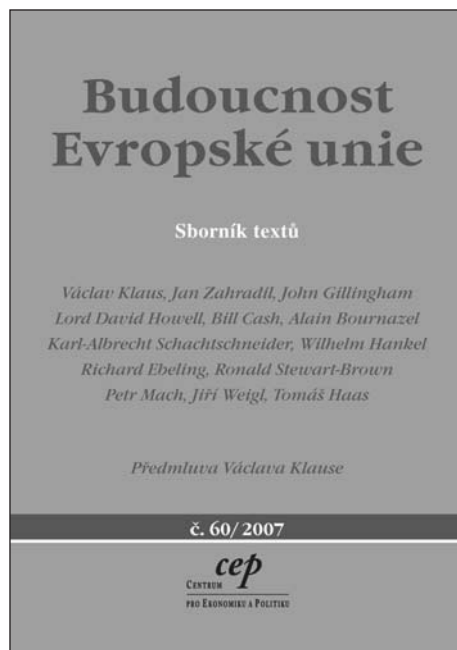
Komise jde ovšem nadále tvrdě za svým. V prosinci 2005 podala s podporou Evropského parlamentu žalobu na neplatnost nového rámcového rozhodnutí, které upravuje trestné činy související se znečišťování moře loděmi (případ C-440/05). Harmonizace měla být tentokrát podle ní uskutečněna v rámci společné dopravní politiky. Radu podpořilo v ří-

zení dvaceti členských států, které shodně popírají pravomoc ES v této věci a trefně konstatují, že široký výklad rozsudku C-176/03 by zbyl třetího pilíře smyslu.

Rozsudkem z 23. října 2007 Soud nehledě na zmíněný postoj drtivě většiny členských států vyhověl Komisi a předmětné rámcové rozhodnutí zrušil, protože trestní sankce prý měly být stanoveny v rámci dopravní politiky. Z rozsudku v podstatě vyplývá, že stanovení trestních sankcí se má dít v rámci jednotlivých politik ES, má-li s nimi souvislost. Soud naopak odmítl názor Komise, že tímto způsobem lze upravit i druhy trestů a trestní sazby.

I když se dlouholetý spor stane bezpředmětný, pokud vstoupí v platnost Lisabonská smlouva, zůstane vzorovou ukázkou bezkrupulózního jednání institucí ES/EU, pokud jde o rozšiřování vlastních pravomocí za cenu překrucování zakládacích smluv. ■

NABÍZÍME

CEP nabízí sborník č. 60/2007 „Budoucnost Evropské unie“, do něhož přispěli **Václav Klaus, Jan Zahradil, John Gillingham, Lord David Howell, Bill Cash, Alain Bournazel, Karl-Albrecht Schachtschneider, Wilhelm Hankel, Richard Ebeling, Donald Stewart-Brown, Petr Mach, Jiří Weigl a Tomáš Haas**. Editoři sborníku jsou **Petr Mach a Dina Chmaitillová**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 100 stran.

CEP nabízí sborník č. 61/2007 „**Marshallův plán – šedesát let poté**“, do něhož přispěli **Jindřich Dejmek, Jan Eichler, Slavomír Michálek, Oldřich Tůma, Ladislav Tajovský, Vít Smetana, Harry Truman, George Marshall, Edvard Beneš, Leopold Chmela, Philip Nichols, Jan Masaryk a Pavel Tigrid**. Editoři jsou **Jindřich Dejmek a Marek Loužek**. Předmluvu napsal prezident **Václav Klaus**.

Cena: 50 Kč, 188 stran.

objednávky na www.cepin.cz, tel. 222 192 06, e-mail: cep@cepin.cz

Globální oteplování – fakta a mýty

Marek Loužek

Centrum pro ekonomiku a politiku

Centrum pro ekonomiku a politiku uspořádalo 15. listopadu 2007 konferenci „Globální oteplování – fakta a mýty“. Na panelu, který moderoval prezident Václav Klaus, vystoupili fyzik Luboš Motl z Harvardovy univerzity, profesor Miroslav Kutílek z ČVUT, profesor Gerhard Gerlich z Universität Carolo-Wilhelmina (SRN), statistik Jiří Svoboda, Ladislav Kurc z Vysoké školy chemicko-technologické, ředitel International Policy Network (Velká Británie) Julian Morris a bývalý ředitel Fraserova institutu (Kanada) Michael Walker.

Luboš Motl popsal klimatické změny od geologických dob. Klima se měnilo již od vzniku sluneční soustavy před 4,7 miliardami let, kdy role člověka nebyla žádná. Motl nabídl abecedu skleníkového efektu, ale ukázal, že v historickém kontextu byla teplota primárně příčinou a oxid uhličitý převážně důsledkem. Vysvětlil rovněž, jak reagují mraky. IPCC přeceňuje zvýšení teploty v tomto století. Motl zdůraznil vliv sluneční aktivity a kosmických paprsků: počet slunečních skvrn je silně korelován s teplotou. Rozebral dopad na ledovce a ekosystémy. Velkou teplotní kapacitu mají oceány. Podle Motla bychom měli věřit číslům, dívat se na problém z obou stran a nepodléhat panice.

Miroslav Kutílek vysvětlil, že skleníkový efekt není totožný se skleníkovou hypotézou. Podle skleníkové hypotézy existuje dominantní vliv skleníkových plynů na současné globální oteplování. K hlavním faktorům ovlivňujícím klimatické změny patří sluneční aktivity, posun kontinentů, mořské proudy a magnetické pole země. Kutílek uvedl řadu příkladů, kdy skleníková hypotéza nebyla prokázána – nástup holocénu, římská teplá perioda, středověká teplá perioda

a malá doba ledová. Skleníková hypotéza je podle Kutílka neplatná. Profesor je pobouřen kšeftováním s povolenkami, jako byl Martin Luther pobouřen odpustky.

Gerhard Gerlich upozornil, že vyšší průměrné teploty nejsou katastrofa. Naopak: příznivější klima přinese menší náklady na topení a společně s vodou a CO₂ lepší podmínky pro rostliny. Gerlich zpochybnil pojetí skleníkových efektů v pojetí německých klimatologů. IPCC vyrábí numerické výpočty, které nemají nic společného s realitou. Je podle něj obtížné odlišit klimatickou vědu od astrologie. Komise jako IPCC pouze mlží a nakonec sepíše výstup, jak byly důležité a nutné. Nikdo není odpovědný za nesmysly, které vytvářejí. Vždy si najdou důvod pro věčnou existenci. Komise Spojených národů a Evropské unie vytvářejí druh totalitní diktatury nad celým světem.

Jiří Svoboda, autor knihy „Utajené dějiny podnebí“, načrtl klimatické změny v českých zemích. Prozkoumal teploty ve střední Evropě v uplynulých více než dvou set letech. Ukázal, jak se periodicky střídala období sucha, přicházely brzké a pozdní mrazy. Upozornil na střídající se výskyt požárů, povodní, občas se dostavující období neúrody a hladu, kruté zimy, bouřky a krupobití, horká a suchá období, teplé zimy. Podle Svobody se klima vždy měnilo i bez lidské činnosti. Pravděpodobnou příčinou změn klimatu je Slunce. Do budoucna nás zřejmě brzy čeká změna trendu – ochlazování.

Ladislav Kurc rozebral manipulace s radiačním působením oxidu uhličitého. Skleníkový efekt je podle něj nekvantifikovatelný a nejspolehlivý. Zpochybnil tvrzení IPCC, že radiační působení mezi léty 1995–2005 stoupl o 20 %, což měla být největší

změna v posledních dvou letech. Statistika je podle Kurce nástrojem kreativců. Volba vhodné referenční hodnoty umožňuje vytvářet účelové vědecké výsledky a navozuje nesystémové usuzování z části na celek. Údaje IPCC bohužel nejsou konzistentní. Podle Kurce nelze vylučovat člověka z přírody.

Julian Morris ukázal, že údajné dopady klimatické změny jsou jen rozšířením známých současných problémů. Pokud se je podaří vyřešit nebo zmírnit, dopady nebudou žádné, nebo dokonce kladné. Vzhledem k růstu životní úrovně průměrný obyvatel rozvojového světa na tom v roce 2100 bude lépe než průměrná osoba v průměrném světě roku 1990 bez ohledu na to, co se stane s klimatem. Hospodářskému rozvoji nejvíce prospívají vynutitelná vlastnická práva a svobodný obchod. Není morálně odpovědné odvádět peníze od řešení skutečných dnešních problémů a investice, které by mohly umožnit našim potomkům přizpůsobit se měnícímu se světu.

Michael Walker zdůraznil, že věda je vždy nejistá, ačkoli voliči jsou přesvědčeni, že je jistá. Politici však v tako-

vé atmosféře nemohou nedělat nic. Walker nabídl teorii kreativní nečinnosti, podle níž nečinnost politiků by byla lepší než unáhlená opatření. Připisovat současné změny klimatu skleníkovým plynům není možné, počítačové modely pracují s nejistotou. Jak náklady tak výnosy oteplování jsou nejisté. Lidstvo trápí problémy jako hlad, nedostatek vody, malárie, jejichž řešení však spočívá v hospodářském rozvoji, nikoli boji s klimatem. Pro budoucí blahobyt lidí jsou institucionální faktory, které ovlivní ekonomický růst a technologický rozvoj, daleko zásadnější než klimatická změna. Klíčové je proto udržet a posílit lidskou svobodu.

Václav Klaus v diskusi upozornil na riziko falešných statistických korelací. IPCC přeceňuje údajné škody z oteplování a naopak podceňuje přínosy. Prezident ocenil Walkerovu teorii kreativní nečinnosti. Místo absolutní výše emisí by se jako ekonom zajímal o intenzitu oxidu uhličitého, tj. kolik CO₂ je třeba, aby se vyrobila jednotka HDP. Konference podle prezidenta dokázala, že žádný vědecký konsensus o globálním oteplování neexistuje. ■

PŘEDPLATNÉ CEPU

Nejjednodušší způsob,
jak za výhodnou cenu dostávat
pravidelně Newsletter,
sborníky CEPu
a pozvánky na semináře

BLIŽŠÍ INFORMACE NA:

www.cepin.cz

tel. 222 192 406

ZPRÁVY ZE SEMINÁŘŮ

Přímé zahraniční investice – cíl hospodářské politiky?

V úterý 30. října 2007 uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář na téma „Přímé zahraniční investice – cíl hospodářské politiky?“. Na panelu, který moderoval **Petr Mach**, vystoupili ministr průmyslu a obchodu Martin Říman, člen bankovní rady České národní banky Vladimír Tomšík, makroekonomka Komerční banky Eva Zamrazilová a poradkyně prezidenta republiky Stanislava Janáčková.

Martin Říman označil přímé zahraniční investice (PZI) nikoli za cíl, nýbrž prostředek hospodářské politiky. Vláda chce vytvářet prostor pro podnikání všem bez rozdílu. Zahraniční investoři jsou u nás vítáni, ale záračný vliv jim nelze připisovat. Pouze 6 % PZI bylo v české ekonomice podpořeno pobídkami. Náklady na jedno pracovní místo vytvořené pobídkou 1,6 mil. Kč jsou přemrštěné. Pro investory jsou infrastruktura, daně, politická stabilita a levná a kvalifikovaná pracov-

ní síla zásadnější motivy pro příchod do země než pobídky.

Vladimír Tomšík zpochybnil názor, že bez PZI nelze zajistit prosperitu. Hlavním faktorem rozhodování zahraničních investorů je daňová zátěž právnických osob, kde má ČR komparativní výhodu. Podle Tomšíka není příliš velká spojitost mezi růstem HDP a PZI, ani mezi mírou investic a PZI. Že by PZI byly tahounem vývozu, rovněž není jasné. Úroveň PZI naopak jasně koreluje s odlivem důchodu do zahraničí. Zahraniční investory není třeba hýčkat. Klíčové je udržet vnitřní rovnováhu, vnější rovnováha se dostaví později.

Eva Zamrazilová rozebrala PZI v české ekonomice. Podniky pod zahraniční kontrolou dnes tvoří čtvrtinu českého HDP. Zisky firem pod zahraniční kontrolou rostou rychleji než zisky domácích firem. Zamrazilová varovala, že odliv výnosů je dnes hlavním faktorem deficitu běžného účtu platební bilance. Existuje

jasná tendence k repatriaci zisku – od reinvestic k dividendám. V situaci přehřáté ekonomiky další nabídkové impulzy v podobě lákání zahraničních investic jsou zbytečné a kontraproduktivní.

Stanislava Janáčková odmítla myšlenku přijmout kvůli PZI co nejdříve euro. Přijetí eura není podle Janáčkové v nejbližších deseti letech na pořadu dne. Není to pro nás výhodné, zvýšilo by to inflaci, a neprokázali bychom schopnost dlouhodobě plnit maastrichtská kritéria. V první polovině 90. let příliv PZI převýšil absorpční schopnosti české ekonomiky. PZI pomohly nastartovat ekonomiku, ale musíme počítat i s jejich odlivem. Právě v této situaci však potřebujeme podle Janáčkové pružný měnový kurz, nikoli euro.

Publicista Dušan Šrámek upozornil na problém přetahování pracovních míst v důsledku pobídek. Profesor Kamil Janáček kritizoval politiku „ožebrač svého souseda“; na-

zrál podle něj čas přehodnotit politiku investičních pobídek. Předseda ČSÚ Jan Fischer podpořil Tomšíkova empirická zjištění a nastolil otázku, nakolik je růst české ekonomiky rovnovážný. Petr Mach argumentoval, ať u nás zahraniční firmy investují a repatriují zisky, ale je hloupost, abychom je dotovali.

V závěru Martin Říman vyslovil s odvoláním na studii Deutsche Bank obavu, že vytěšňovací efekt pracovních míst je u nás 1:1; v oblasti investičních pobídek se přimluvil za „mírný pokrok v mezích zákona“. Podle Vladimíra Tomšíka by neměly náklady na tvorbu pracovních míst činit více než vytvořená přidaná hodnota. Eva Zamrazilová připomněla, že pracovní místa dotovaná pobídkami často získávají cizinci, takže pomocí pobídek řešíme nezaměstnanost v jiných zemích. Stanislava Janáčková varovala před prodejem státních podniků do rukou státních či polostátních podniků jiných zemí. ML

Konec České konsolidační agentury

V pondělí 5. listopadu 2007 uspořádalo Centrum pro ekonomiku a politiku seminář „Konec České konsolidační agentury“. Na panelu, který moderoval **Petr Mach**, vystoupili bývalý ministr financí Ivan Kočárník, bývalý generální ředitel České konsolidační agentury (ČKA) Pavel Řežábek, současný generální ředitel ČKA Zdeněk Čáp a analytik České národní banky Luboš Komárek.

Ivan Kočárník připomněl založení Konsolidační banky (KOB) – předchůdkyně ČKA. KOB vznikla jako snaha řešit dědictví centrálně plánované ekonomiky v podobě špatných úvěrů, jednak jako inence otců zakladatelů transformace. Špatné úvěry v roce 1991 činily 570 mld Kčs, z toho úvěry na trvale se obracující zásoby (TOZ) kolem 170 mld Kčs. Po rozpadu federace vznikly dvě národní konsolidační banky. Dluhové břeme-

no se rozložilo v čase, bankám se pomohla vyčistit bilance.

Pavel Řežábek analyzoval konsolidační instituce a jejich historii v ČR. Konsolidační banka měla omezenou bankovní licenci, často se úvěrovaly i neúvěrovatelné podniky. V dobách největší slávy úvěrovala KOB páteř domácího průmyslu. Po roce 1998 však byla KOB zneužívána, aby sanovala státní rozpočet. Významnou roli sehrála při privatizaci bank. ČKA vznikla 1. září 2001. Velkou ránou byla nucená správa na IPB, bez transakce ČSOB by ztráta ČKA byla mnohem menší.

Zdeněk Čáp nastínil poslední čtyři roky ČKA. Protože šlo o instituci transformačního charakteru, počítalo se s tím, že jednou zanikne. Usnesení vlády z ledna 2004 určilo konec ČKA k 31. 12. 2007. Harmonogram zániku ČKA vycházel podle Čápa

z nejlepší světové praxe. ČKA obchodovala s pohledávkami a většinu z nich prodala. Nejvýznamnějším obdobím z obchodního hlediska byla léta 2005-06. Po ukončení činnosti přejde zbytek ČKA s aktivy za 16 mld Kč (většinou pohledávky s právními vadami) na ministerstvo financí.

Luboš Komárek provedl srovnání nákladů na sanaci bankovního sektoru ve světě; záračné řešení neexistovalo podle něj nikde. Důležité jsou transparentnost, rozumné náklady a rychlost. Bankovní krachy jsou přirozené, lidé by měli vědět, že vložení peněz do banky je rizikovou investicí. Přínosem ČKA byly úspory z rozsahu, otazníky vyvolávaly nezkušenost manažerů, právní spory a administrativní náročnost. Nejlepším řešením případného problému banky do budoucna je podle Komárka likvidace a výplata pojištěných vkladů.

V diskusi Dušan Tříška položil otázku, jak vysoké provozní náklady měla ČKA; zakládání konsolidační organizace bylo podle Tříšky ve své době správným krokem. Petr Mach ocenil skutečnost, že ČKA je jedna z mála státních institucí, která dobrovolně ukončila svou činnost.

V závěru Luboš Komárek prohlásil, že případné problémy bank by neměly být důvodem k založení podobné agentury. Podle Ivana Kočárníka část obrátových fondů minulý režim projedl, zásoby neměly vysokou kvalitu. Podle Pavla Řežábka z bank získal stát zlomek investovaných prostředků; zdroje z privatizací by neměly být projídaný. Podle vrchního ředitele ČNB bychom se měli více věnovat kapitálové přiměřenosti. Zdeněk Čáp vyčíslil náklady na provoz agentury půl až tři čtvrtě miliardy korun ročně.

ML

RECENZE – J. O'SULLIVAN: PREZIDENT, PAPEŽ A PREMIÉRKA

Lukáš Petřík
historik

Nová kniha „Prezident, papež a premiérka. Trojice, která změnila svět“ (Praha, Ideál 2007) významného britského euroskeptického konzervativního myslitele Johna O'Sullivanova, který byl speechwriterem a poradcem Margaret Thatcherové a šéfredaktorem amerického nejprestižnějšího konzervativního magazínu National Review, pojednává o tom, jak americký prezident Ronald Reagan, papež Jan Pavel II. a britská premiérka Margaret Thatcherová společně porazili ve studené válce komunistickou Říši zla.

Porážka komunismu

Na začátku knihy předkládá autor svou základní tezi, že prezident, papež a premiérka porazili komunismus svým sebevědomým postojem obrany tradičních hodnot západní civilizace, jako jsou patriotismus, ekonomika volného trhu a křesťanská morálka, ačkoliv politické a společenské trendy tehdy směřovaly k postmoderní relativizaci výše zmíněných hodnot prostřednictvím idejí nové levice a jí prosazovaného feminismu, levicového liberalismu, homosexualismu apod. Navíc politika appeasementu vůči komunismu, které se tehdy říkalo détente, byla před jejich příchodem v módě. Jak trefně říká O'Sullivan: „Jednoduše řečeno, Wojtyła byl příliš katolický, Thatcherová příliš konzervativní a Reagan byl příliš americký.“

O'Sullivan se tak staví proti tvrzení těch, kteří říkají, že komunismus zanikl sám od sebe a že při tomto procesu měl velký vliv dle tvrzení západní levice téměř demokrat, dle historických faktů však komunistický diktátor, Michail Gorbačov. Stejní lidé, kteří toto hájí, ještě na počátku osmdesátých let s vážnou tváří hovořili o ekonomické

efektivitě komunismu, o přiblížování kapitalismu a socialismu a hledání třetích cest mezi těmito dvěma naprosto neslučitelnými společenskými systémy.

Thatcherová, Reagan i papež museli bojovat nejen proti levici, ale obnovili tradiční hodnoty i uvnitř konzervativní a republikánské strany a v katolické církvi. Předchozí vláda „konzervativního“ premiéra Heatheho totiž slovy O'Sullivanova „nejen nabídla levicovým odborům dosud nevidané slovo při rozhodování o hospodářské politice, ale také se vzdala nedávné britské imperiální suverenity ve prospěch rodící se sjednocené evropské supervelmoci“. Podobně tak v republikánské straně po dlouhou dobu převládal morálně permissivní směr a sklon ustupovat v hospodářství keynesiáncům. V katolické církvi se zase začala prosazovat marxismem ovlivněná teologie osvobození.

Konzervativní revolucionáři

Konec sedmdesátých let byl považován za dobu úpadku vlivu západu v ekonomice i v zahraniční politice. V Británii i v USA řádila stagflace, Amerika byla oslabena vietnamským syndromem a Británie prakticky celé dvacáté století ustupovala ze svých velmocenských pozic. Sověti naopak zvětšovali počet svých satelitních a klientských států, horečně zbrojili a vybudovali největší flotilu na světě. Reagan a Thatcherová na to reagovali a obnovili postavení svých států a národní hrdost občanů na svou vlast. Papež zase podpořil polský patriotismus úzce spojený s katolicismem a antikomunismem.

Poměrně dost prostoru, možná až příliš, věnuje autor atentátům na všechny tři hrdi-

ny knihy. Šťastná náhoda či Bůh, jak v to věřili Reagan a papež, uchránila životy všech tří a jejich síly se mohly synergicky spojit v boji za svobodnou společnost. Stejně tak je po mém soudu v knize dáno příliš místa polským událostem. Ačkoliv bych nechtěl znevažovat polský odpor vůči komunismu, v rovině hlavních geopolitických změn to byl relativně méně významný fenomén, ačkoliv byl symptomem a symbolem pozvolné rozpadající se sovětské říše.

Naopak v knížce chybí alespoň stručná zmínka o praotcích konzervativní revoluce prezidentském kandidátovi Barrym Goldwaterovi, který se před Reaganem snažil obrátit republikány doprava, a Enochem Powellovi, který byl v mnoha ohledech vzorem Thatcherové a jako první upozorňoval na nebezpečí masové imigrace a na ztrátu suverenity Británie v nedemokratickém evropském superstátu.

V pojednání je stručně zmíněna i hospodářská politika obou konzervativních „revolucionářů“, která se lišila v tom, že zatímco Thatcherová dávala větší důraz na snižování schodků, Reagan upřednostňoval snižování daní. Británie navíc musela řešit problematiku odborů a privatizace.

Trojice velikánů

V knížce autor promluvil i o momentech, kdy se pohledy Reagana a Thatcherové rozcházejí. V případě falklandské války Reagan poměrně dlouho váhal s podporou Británie a řídil se úsudky proargentinské pracovnice administrativy Jean Kirkpatrickové. Podobně spor mezi prezidentem a premiérkou vznikl ohledně americké okupace marxistické Grenady, která byla členem Commonwealthu. Napětí mezi oběma konzervativními přáteli vyvolalo zavedení amerického embarga na stavbu sovětského ropovodu, na které byly zainteresovány i britské firmy.

O'Sullivan si správně všimá, že hlavními geostrategic-

kými dokumenty, jež formulovaly konzistentní politiku mající za cíl vítězství ve studené válce, byly tzv. směrnice pro národní bezpečnost vydávané prezidentem USA. Nejvýznamnější z nich byla NSDD 75, která ve zkratce razila politiku popohnat nevýkonnou sovětskou ekonomiku ke kolapsu navýšováním výdajů na zbrojení.

Podobně projekt protiraketové obrany SDI byl iniciativou, na kterou Sověti neuměli odpovědět a která je přivedla k jednacímu stolu. Autor knihy upozorňuje na málo známý fakt, že Reagan chtěl úplné jaderné odzbrojení, v čemž s ním však železná lady nesouhlasila a snažila se jeho někdy příliš idealistické vize zmírnit. Sama brala nukleární zbraně jako záruku rovnováhy moci, zvláště když Sověti měli v Evropě drtivou převahu v konvenčních zbraních.

Pro nás Čechy je zajímavá zmínka o papežově encyklice Slavorum Apostoli oslavující věrozvěsty Cyrila a Metoděje a také o tom, že se Jan Pavel II. chtěl zúčastnit pouti na Velehradě k 1100. výročí úmrtí Metoděje, což mu však komunistický režim nepovolil. Rovněž je zmíněna papežova podpora kardinálu Tomáškovy a jeho protirežimní aktivitám.

Knihy se zabývá i otázkou rozmístování amerických raket středního doletu v Evropě jako protiváhy sovětským, podporou tohoto kroku ze strany Thatcherové a odporem radikální levice ovládaného a antiamerikanistického „mírového hnutí“.

Sečteno podtrženo je O'Sullivanova studie přínosným a čtivým počinem o třech velikánech dvacátého století, kteří se snažili otočit kolo dějin směřující k socialistické cestě do otroctví zpět ke svobodné společnosti a bez jejichž přičinění by komunistický systém jistě padnul o mnoho let později. Knížka by rozhodně neměla chybět v knihovně těch, kteří se hlásí k odkazu této velké trojice světových dějin. ■